

Raimonda MIKUČIONYTĖ

Juozo Miltinio dramos teatre veikia Eugenijaus Nalevaikos akvarelės paroda „Be personažo“. Parodoje eksponuojami 2015–2017 metais lietos akvarelės. Paroda veiks iki kovo 30 dienos.

Su kauniečiu akvarelininku kalbamės apie vidines atodangas, nuotaikas, personažus, apie žiūrovus, kurie gali tapti jo kūrybos personažais ir kurti savo istorijas, emocijas, įspūdžius.

**- Ar visos jūsų lietos abstrakcinės akvarelės be personažų?**

- Kiekvienas darbas turi savo pavadinimą, bet jau kelinta paroda, kai stengiuosi paveikslų pavadinimų nerašyti. Įvardinu visą parodą, nurodau parodos temą. Kodėl taip darau? Kadaisė susimąščiau, kokia yra meno paskirtis. Mano galva, turi vykti dialogas tarp dailininko, meno kūrinio ir žiūrovo. Žiūrovas žiūrėdamas į vieną ar kitą dailės darbą, turi susimąstyti ir pabandyti suprasti, ką menininkas kūrinium norėjo pasakyti, kokios tuo metu emocijos kūrėją valdė. Kai menininkas užrašo kūrinio pavadinimą, žiūrovas jį perskaito ir bando surasti dailės kūrinyje pavadinimo atspindį. Manychiau, turėtų vykti kitoks procesas – žiūrovas turėtų atspėti be suflerio, kas pavaizduota kūrinyje. Net ir parodą būtų galima pavadinti ne „Be personažo“, bet „Be suflerio“.

**- Tarsi suteikiat žiūrovui teisę prisidėti prie kūrybos?**

- Savo paveikslais noriu leisti žmonėms pajusti, kad visi gali kurti. Ir visai nesvarbu, kad paveiksle pamatys visai ką kitą nei dailininkas bandė pavaizduoti. Žiūrovas atras sau kažką naują ir papasakos, ką mato. Gali atsitikti ir taip, kad žiūrovo ir dailininko nuomonės sutaps: abu matys tą patį regėjimą.

- Bet gali būti ir taip, kad didžioji dalis žiūrovų norės pavadinimų, norės konkretumo? Jūsų negąsdina mintys, kad žiūrovo ir dailininko matymai nesutaps?

- Tikrai negąsdina. Netgi įdomu, kaip mato ir ką mato žiūrovas. Gal ir man padėtų įžiūrėti mano darbuose dar kažką naujo. Kūrybos metu verda emocijos, kurias pamirštu, pamirštu ir anuo metu užvaldžiusią būseną. Tuo tarpu žiūrovas gali padėti atgaminti buvusią emociją, kuri padėjo sukurti akvarelę. O jei atras, ką nors naują – puiku. Kita vertus tai ir yra meno esmė. Esame pavargę nuo informacijos gausumo, nuo įvykių, nuo darbų. Norime ir ieškome lengvo atsipalaidavimo. Teatre norime lengvo kūrinio, kad netektų galvoti, būtų galima lengvai praleisti laiką be įtampos. Taip pat ir mene: pasižiūri į paveikslą ir nereikia galvoti, kas pavaizduota. Man tai tiesiog neįdomu, o ir žiūrovui neduoda naudos.

**- Personalinė paroda Panevėžyje - pirma?**

- Personalinė paroda – pirma. Bendrose parodose su kitai dailininkais esu dalyvavęs Panevėžyje. Pagrindė dirbu su akvarele. Esu Lietuvos dailininkų sąjungos Kauno skyriaus akvarelės sekcijos pirmininkas. Būriu aplink save akvarelininkus ir kartu su jais darome bendras parodas – su jomis keliaujame po Lietuvą. Kažkada tokia akvarelininkų darbų paroda buvo demonstruota ir Panevėžyje „Galerijoje XX“.

**- Kaip gimsta akvarelė, kokios asociacijos valdo kūrybos metu?**

- Labai sudėtinga vienareikšmiškai į tai atsakyti. Dailininkus, kaip ir visus kitus žmones, veikia viskas. Kartais būna, kad perskaitei knygą ir užvaldo kelių žodžių junginys, kuris sukelia įvairias asociacijas. Mintyse pradeda gimti vaizdai. Tokią būseną sukelti gali ir muzika, ir paprastos buitinės nesėkmės, ar kokie tai sukrėtimai, susitikimai... Vieno atsakymo nėra. Tiek liūdesys, tiek džiaugsmas gali sukelti emocijas, kurios pavirsta akvarele. Be kito ko ir pačiam būna nuostabu, kokia akvarelė gavosi. Akvarelė yra tokia technika, kurios negali numatyti. Tai yra vanduo, kuris bėga ir liejasi. To proceso 100 procentu negali suvaldyti. Bandai su juo kaip galima daugiau susidraugauti, bet dirbdamas su šlapia akvarelės technika privalai visą laiką improvizuoti. Mintyse turi galimą vaizdą, net ir mažą eskizą esi pasidaręs, bet dažas pradėjo lietis visai ne toje vietoje, kurioje tikėjaisi. Momentaliai turi reaguoti, improvizuoti, o darbas gavosi visai ne toks, kokį įsivaizdavai. Tada pradedi galvoti, kas tuo metu tavo ranką vedžiojo. Ir pačiam yra savotiška paslaptis – paveikslo gimimas. Tuo ir žavi akvarelė, bene vienintelė technika, kur reikalingas begalinis susikaupimas. Tam reikalingas ilgas įdirbis, kad galėtum įvaldyti akvarelės techniką, kiek tai įmanoma. Akvarelė pradėjęs turi ją pabaigti – pertraukos daryti negali. Akvarelė – improvizacija. Visai kaip džiaze improvizuojama be natų. Pradinė mintys yra, o visa kita – improvizacija.

**- Kai galutinis rezultatas netenkina, kas tuomet?**

- Labai dažnai dedu į krūvą tuos darbus ir juos pamirštu. Būna, kad po kelerių metų juos atrandi iš naujo. Be abejo būna, kad visai nepavyko akvarelė, tada belieka atsisveikinti ir sunaikinti nepavykusį personažą. Žinoma, gaila įdėto darbo, įdėtos energijos. Kažkada vienas iš kauniečių dailininkų yra pasakęs (jis Nemuno saloje, kur dabar stovi „Žalgirio“ arena, savo drobes degindavo), kad pasaulyje yra sukurta tiek daug blogo meno, kad daugiau tokio meno nebereikia. Manychiau, kad reikia branginti tuos kūrinius, kurie yra pavykę, o nepavykusius be gailesčio sunaikinti.

**- Kaip atsisveikinate su akvarelės personažu? Kokia savijauta aplanko?**

- Kartais jaučiu palengvėjimą, kad galėjai išlieti mintis. Kad pasakei tai, ką norėjai pasakyti. Kaip ir sutiktam žmogui, su kuriuo suveda likimas, su kuriuo bendrauji, bet žinai, kad neišvengiamai su juo teks išsiskirti. Pasakei jam, ką norėjai pasakyti ir atsisveikinau. Kartais tas atsisveikinimas lengvesnis, kartais sunkesnis. Kas iš tiesų būna nelengva, ką stengiuosi nuosekliai daryti, tai netiražuoti savo darbų, netiražuoti temos. Surandi naują temą ir gali ta tema dirbti be galo, tik šiek tiek pakeisdamas kažką. Stengiuosi kiekvienai ekspozicijai ieškoti kažką naują ir gink Dieve nesikartoti, nes, mano galva, kūrėjas gyvas tol, kol ieško. Jei nustojo ieškoti jis tampa ne be kūrėju, o amatininku. Tai jau ne kūryba, o tiražavimas. Tai ne mano mintis, bet ja vadovaujuosi ir stengiuosi, kiek galima atsinaujinti, nors tai būna nelengva.

### **Menotyrininkė Jovita Jociuvienė apie Eugenijaus Nalevaikos parodą:**

„Parodoje „Be personažo“ eksponuojami 2015-2017 metų laikotarpiu sukurti kūriniai. Naujausieji iš jų – sukurti specialiai šiai parodai. Ekspozicijai sąmoningai atrinkti tokie kūriniai, kuriuose praktiškai nėra jokių užuominų į atpažįstamos aplinkos detales. Žiūrovas skatinamas dialogui su meno kūriniu, kurio autorius stebėtojui palieka daug erdvės individualiai interpretacijai. Pagrindinio veikėjo (personažo) tarsi nėra. Tačiau pokalbį galima plėtoti.

Išties, ir šioje parodoje autorius pademonstruoja savo išradingumą, leisdamas kiekvienam lankytojų nuspręsti, kas bus svarbiausias personažas šį kartą – akvarelė, pasakotojas, žiūrovas. Todėl jūsų dalyvavimas čia (ne)būtinai. Galite tiesiog klausyti istorijos, kurią spalvomis pasakoja autorius, pats kukliai pasitraukdamas „už kadro“. Arba – galite ją kurti, atradami svarbiausiąjį veikėją kiekviename paveiksle ir sekdami jo kelią. Galbūt – eidami kartu, o galbūt tik nulydėdami žvilgsniu... (Ne)pasiduokite autoriaus provokacijai pažvelgti į akvarelę personažo akimis.“

Valentino Pečinino nuotraukos

